

Copyright © 2021 T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
<http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>
 Gençlik Araştırmaları Dergisi • Nisan 2021 • 9(23) • 81- 95

ISSN 2147-8473
 Başvuru | 18 Kasım 2020
 Kabul | 24 Mart 2021

Farklı Liselerde Okuyan Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spora Karşı Tutumlarının ve Spor Katılımlarının Araştırılması*

*Barbaros Dikel***

*Fatih Kıyıcı****

Öz

Bu çalışmanın amacı iki yönlüdür. Araştırmanın ilk amacı, Erzurum ilinde farklı lise türlerinde okuyan 9. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spora yönelik tutumlarını ölçerek aralarındaki tutum farklılıklarını belirlemektir. Araştırmanın ikinci amacı, spora katılım oranını belirleyerek spora katkı sağlayan faktörleri araştırmaktır. Demirhan ve Altay (2001) tarafından hazırlanan beden eğitimi ve spora tutum ölçeğine ek olarak, Erzurum'un merkez ilçelerindeki 8 okula ve dört farklı liseye giden rastgele seçilmiş 605 tane 9. sınıf öğrencisine öğrencilerin demografik özelliklerini ve spora hangi faktörlerin katkıda bulunduğunu soran bir anket dağıttık. Çalışma, beden eğitimi ve spora yönelik tutumların genel olarak olumlu olduğunu ve erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre beden eğitimi ve spora yönelik daha olumlu tutuma sahip olduğunu ortaya çıkarmıştır. Ayrıca araştırma, kız meslek liselerindeki öğrencilerin tutumlarının diğer lise türlerine göre daha olumsuz olduğunu ortaya çıkarmıştır. Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini doğru bir şekilde keşfedip uygulayabilmeleri için okullarındaki tesislerin sayısı ve kullanımı ve çeşitli sportif faaliyetler gibi uygun ortamların hazırlanması, beden eğitimi ve spora yönelik tutumlarını geliştirebilir.

Anahtar Kelimeler: Spor Aktivitesi, Spor Lisansı, Spor Tesisi, Erzurum, Nitelikli Eğitim

* Bu çalışma Barbaros Dikel'in Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

** Millî Eğitim Bakanlığı, Pasınler Anadolu İmam Hatip Lisesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni, b_dikel@hotmail.com ORCID: 0000-0001-8113-6978

*** Prof. Dr, Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, fkiyici@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1982-3894

Abstract

The aim of this study is two-fold. The study's first aim is determining the attitude differences between 9th grade students attending different high school types in Erzurum, Turkey by measuring their attitudes toward physical education and sports. The study's second aim is to investigate the factors that contribute to sports by determining the rate of participation in sports. Together with the physical education and sports attitude scale prepared by Demirhan and Altay (2001), we distributed a questionnaire soliciting students' demographic characteristics and what factors contributed to sports to 605 randomly selected 9th grade students attending four different types of high schools and 8 schools in the central districts of Erzurum. The study revealed that attitudes toward physical education and sports were generally positive and that male students have more positive attitudes toward physical education and sports than female students. Furthermore, the study found that students' attitudes in girls' vocational high schools were more negative than the other the high school types. Preparing suitable environments, such as the number and use of facilities and the variety of sporting activities in their schools so that students may be able to discover and practice their interests and abilities properly, may improve their attitudes toward physical education and sports.

Keywords: Sports Activity, Sports License, Sports Facility, Erzurum, Quality Education

Giriş

Çağa ayak uydurmada eğitimin payı oldukça yüksektir. Gelişen dünyadaki yenilikleri takip etmek ve geri kalmamak adına eğitim ve öğretim büyük bir rol oynamaktadır. Bu eğitim öğretim içerisinde yapılan çalışmalar Beden eğitimi ve spor derslerinin önemi her geçen gün ortaya koymaktadır. Öğrencilerin eğitim öğretime daha iyi güdülenmesi, okulu daha eğlenceli hale getirebilmesi, öğrencilerin ders stresini atabilmesi, sınav kaygısından uzaklaşması ve öğrencileri kötü alışkanlıklardan alı koymasına adına beden eğitimi ve spor önemli bir yer tutmaktadır. Bu yüzden öğrencilerin sporla ilgilenmesi, kişisel gelişimleri açısından büyük önem arz etmektedir. Eğitimde amaç öğrencilerin yeteneklerini ve gizil güçlerini ortaya çıkarmaktır. Öğrencilerin zihinsel, fiziksel, toplumsal ve duygusal alanlarda bütün olarak yetiştirmek yapılandırmacı eğitimin temel ilkelerindedir. Yapılandırmacı eğitime uygun olarak amaç öğrencinin, zihinsel gelişimin yanı sıra fiziksel gelişmesini de hedeflemelidir. İşte bu noktada genel eğitimin vazgeçilmez bir unsuru olarak beden eğitimi çıkar. Beden eğitimi, hareketli olmayı ve hareketler aracılığı ile öğrenmeyi hedeflerken, genel eğitimin amaçlarına da katkı sağlamaktadır (Eroğlu, 2011).

Beden eğitimi ve sporun birbirine yakın kavramlar olmasının yanında sporun, beden eğitimine göre daha net kurallara sahip olması, yarışma esnasında rekabet doğrultusunda kazanmayı amaçlamak gibi farklılıkları vardır. Ama her ikisinde de amaç bireyin fiziksel gelişiminin yanında sosyal ve zihinsel gelişmeyi de katkı sağlamak, boş zamanları değerlendirmek, normal yaşantımızdaki olası problemlere karşı çok yönlü düşünerek hızlı çözüm bulmayı kolaylaştırmak ve sağlıklı yaşam sürerek topluma faydalı birer insan olarak yetiştirmektir. Beden eğitimi ve spor derslerinin etkin bir şekilde işlenmesi ve ders içi ve ders dışında sporun aktif olarak kullanılması öğrencilerin okula olan tutumunu artırmakta ve başka derslere odaklanmasını kolaylaştırıp başarılarında olumlu katkı sağlamaktadır. Stresini ve olumsuz düşüncelerini spor yoluyla atan öğrenciler okula da daha pozitif bir düşünce ile bakabilmektedirler. Lisede öğrenim gören öğrencilerin ergenlik dönemi nedeniyle psikolojik, fizyolojik ve hormonal değişimler nedeni ile olaylar karşısında gösterdikleri tutumlarda değişkenlik gösterebilir. Beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları da bu kapsamda değişebilir. Bu açıdan lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutum oluşturması yönünden önemli bir dönem olduğu söylenebilir. Bu sebeple lise öğrencilerinin tutumlarının ölçülmesi fayda sağlayacaktır (Güllü ve Güllü, 2016). Ayrıca ergenlerin genellikle bedensel gelişimleriyle alakalı endişeleri vardır. Kişiliğin gelişimi devam eder, görev ve sorumluluk üstlenilmeye çalışılır, karşı cinsten arkadaş edinme eğilimi söz konusudur. Ergenliğin sonlarına doğru beden gelişimi tamamlanmıştır. Dolayısıyla sinir, kas, eklem, koordinasyonu tam anlamıyla sağlanmıştır. Beden eğitimi ve spor alanında teknik ve taktik ayrıntılara girilir; gündem de olan başarılı sporcular örnek alınır ve sporda başarı ve bu başarı sayesinde ön plana çıkma yarışı başlar. Ebeveynleri gibi özgür olmak isterler (Alparslan, 2012).

Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin fiziksel gelişim üzerine etkilerinin başında kemik ve iskelet yapısının korunması ve geliştirilmesi gelmektedir. Beden eğitiminin kemik sağlığı ve gelişimi üzerine olumlu etkileri her yaş grubundaki insanda kendisini göstermektedir. Diğer bir ifade ile beden eğitimi ve spora katılım çocuk, genç, yetişkin, yaşlı, kadın ve erkek ayrımı olmaksızın toplumun her kesiminden bireyin kemik sağlığını korumakta ve geliştirmektedir (Heidemann ve ark, 2013). Beden eğitimi ve spor etkinliklerinin özellikle iç organların gelişmesine katkı sağladığı, buna paralel olarak biyolojik sağlığın olumlu yönde desteklediği belirtilmektedir. Beden eğitimi ve spor etkinliklerinin biyolojik gelişim üzerine etkileri spor fizyolojisinin de önemli bir araştırma kolunu oluşturmaktadır. Spor fizyologları tarafından yapılan araştırmalar beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılan bireyler ile sedanter yaşam tarzına sahip bireylerin biyolojik özellikleri arasındaki farklılıkları açıkça ortaya koymuştur (Açak, 2006).

Hiçbir insan bir başkasının birebir aynısı değildir. Bu sebeple öğretim programlarının ve buna bağlı olarak ölçme ve değerlendirme sürecinin “herkese uygun”, “herkes için

geçerli ve standart olması” insanın doğasına terstir. Bu sebeple ölçme ve değerlendirmede esneklik ve çeşitlilik anlayışıyla hareket edilmelidir. Bu kapsamda öğretim programları bir rehberdir. Ölçme ve değerlendirmeye ait bütün unsurları öğretim programları içerisinde beklemek gerçekçi bir beklenti olarak değerlendirilemez. Eğitimde çeşitlilik; birey, ders içeriği, eğitim düzeyi, okul imkanları, sosyal ortam, vb. (İmamoğlu, 1989) iç ve dış dinamiklerden ciddi şekilde etkilendiği için, ölçme ve değerlendirmede uygulamaların da öncelik öğretim programlarından çok öğretmenler ve eğitim uygulayıcılarından beklenir. Bu husus da öğretmenlerden temel beklenti yaratıcılık ve özgünlüktür.

Bu araştırmayla farklı tür liselerde okuyan kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spora karşı tutumları tespit edilerek, spora katılım oranları ve yapmalarına katkı sağlayacak etmenlerin neler olduğu ve farklı tür liselerdeki kız ve erkek öğrencilere etkilerini ortaya koyulmaktadır. Bu etmenlerin iyi değerlendirilmesi beden eğitimi ve spora karşı tutumları artırma adına önemli katkılar sağlayabilir. Benzer çalışmalardan farklı olarak spor yapan kişilerin lisanlı olarak spora katılımları da tespit edilmiştir.

Metodoloji

Evren / Örneklem

Çalışmanın evrenini; Erzurum İl Merkezinde farklı liselerde öğrenim gören öğrencilerdir. Örneklemi ise; Erzurum İmam Hatip Lisesi, Hasan-i Basri İmam Hatip Lisesi, Rıfki Salim Burçak Kız Meslek Lisesi, Nene Hatun Kız Meslek Lisesi, Kazım Karabekir Mesleki ve Teknik Lisesi, Nafiz Bey Ticaret Meslek Lisesi, Anadolu Lisesi, Erzurum Anadolu Lisesinde 9. Sınıf düzeyinde öğrenim gören, 353 kız ve 252 erkek olmak üzere toplam 605 öğrencidir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada öğrencilerin demografik özelliklerini ve spor yapmalarına katkı sağlayacak etmenleri ölçmek adına bilgi formu ve bunun yanında beden eğitimi ve spora karşı tutumları incelemek amacıyla Demirhan ve Altay tarafından geliştirilen beden eğitimi spor tutum ölçeği kullanılmıştır. Beden eğitimi spor tutum ölçeği; 2001 yılında Demirhan ve Altay tarafından 9. Sınıf öğrencileri üzerinde hazırlanmış 12’li olumlu 12 olumsuz olmak üzere toplam 24 maddeden oluşan 5’li likert tipi ölçektir. Beden eğitimi ve spor Tutum ölçeğinin güvenilirlik kat sayısı 0,93 geçerlilik kat sayısı 0,63 tür. Ölçekte alınacak en yüksek puan 120, en düşük puan 24 tür. Ölçekte alınan puanın yüksek olması beden eğitimi ve spora karşı tutumun olumlu olduğunu ifade etmektedir (Demirhan ve Altay, 2001).

Çalışmamızda elde edilen veriler üzerinde yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizinde ise Cronbach’s Alpa değeri $\alpha=,916$ olduğu tespit edilmiştir. Bu da ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik düzeyinin uygun olduğunu göstermektedir.

Çalışma Helsinki Deklarasyonuna uygun bir şekilde planlanmış, protokolü 21.10.2015

tarhinde Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Alt Etik Kurulu ve Sağlık Bilimleri Enstitüsü Kurulu tarafından onaylanmıştır.

Dikkat edilen hususlar;

- Lise türlerinden farklı liselere ulaşarak çeşitlik sağlandı,
- Öğrenciler rastgele örnekleme yöntemine göre seçildi,
- Ölçekler hakkında bilgilendirme yapıldı,
- Öğrencilerin uygun ortamda katılımı sağlandı,
- Ölçekler öğrenci seviyelerine göre hazırlandı.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler için uygun istatistik analizlerin uygulanması için normallik dağılım test analizi uygulanmıştır. Normallik dağılım test analiz sonucuna göre; demografik özellikleri belirlemede frekans ve yüzde dağılımı, bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek için Chi-Square (k2) analizle teti, iki bağımsız değişken ile beden eğitimi ve spora karşı tutum arasındaki farklılaşmayı incelemek için Independent Samples T testi, ikiden fazla değişken ile beden eğitimi ve spora karşı tutum arasındaki farklılaşmayı incelemek için tek yönlü One Way Anova analiz testleri uygulanmıştır. Bütün bu testler SPSS 21 paket programında analiz edilmiş ve anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak alınmıştır.

Bulgular

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik özellikleri

Cinsiyet	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Kız	353	58,3	58,3
Erkek	252	41,7	100,0
Toplam	605	100,0	
Okul türü	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Anadolu Lisesi	137	22,6	22,6
İmam Hatip Lisesi	152	25,1	47,8
Kız Meslek Lisesi	173	28,6	76,4
Meslek Lisesi	143	23,6	100,0
Toplam	605	100,0	
Spor yapıyor musunuz?	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Evet	492	81,3	81,3
Hayır	113	18,7	100,0
Toplam	605	100,0	

Araştırmaya 353 (%58,3) kız ve 252 (%41,7) erkek olmak üzere toplam 605 örnek öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerden Anadolu Liselerinde 137 (%22,6), İmam Hatip Liselerinde 152(%25,1), Kız Meslek Liselerinden 173(%28,6) ve Meslek Liselerinde 143 (%23,6) öğrenim görmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerden spor yapan sayısı 492 (%81,7) ve spor yapmayan 113 (%18,7) kişi olduğu görülmüştür.

Tablo 2. Öğrencilerin Cinsiyetleri, Okul Türleri ve Spor Yapma Durumları ile Beden Eğitimi ve Spora Karşı Tutumları ile ilgili Bulgular

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	T	p	Fark
Kız	353	92,4079	18,02187	-5,760	,000	2>1
Erkek	252	100,5159	15,63209			
Okul Türü	N	\bar{X}	Ss	F	P	Fark
Anadolu Lisesi	137	96,1168	17,65647	3,531	-013 ,003	2>3 4>3
İmam Hatip Lisesi	152	97,1447	17,81747			
Kız Meslek Lisesi	173	92,3237	18,08312			
Meslek Lisesi	143	98,2098	15,81978			
Toplam	605	95,7851	17,51660			
Spor Yapıyor musunuz?	N	\bar{X}	Ss	F	P	Fark
Evet	492	98,1585	15,73712	6,081	,000	1>2
Hayır	113	85,4513	20,89258			

Kız ve erkek öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spora Karşı Tutum ölçeğinden aldıkları toplam puanlar arasında $P<,005$ anlamlılık düzeyinde farklılık olduğu tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin tutum düzeylerinin_(x=100,5159) kız öğrencilerin tutum düzeylerinden_(x=92,4079) yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Öğrencilerin okul türleri ile Beden Eğitimi ve Spora Karşı Tutum ölçeğinden aldıkları toplam puanlar arasında $P<,005$ anlamlılık düzeyinde, farklılık olduğu tespit edilmiştir. Kız Meslek Liselerinde okuyan öğrencilerin tutum düzeylerinin_(x=92,3237) Meslek Liselerinde okuyan öğrencilerin tutum düzeylerinden_(x=98,2098) ve İmam Hatip Liselerinde okuyan öğrencilerin tutum düzeylerinden_(x=97,1447) düşük olduğu sonucu bulunmuştur. Öğrencilerin spor yapma durumlarının Beden Eğitimi ve Spora Karşı Tutum ölçeğinden aldıkları toplam puanlar arasında $P<,005$ anlamlılık düzeyinde, farklılık olduğu tespit edilmiştir. Spor yapanların tutum düzeylerinin_(x=98,1585) spor yapmayanların tutum düzeylerinden_(x=85,4513) yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Tablo 3. Katılımcıların Okul Türü, Cinsiyet ve Spor Yapma Durumlarının Dağılımı

Okul türü	Cinsiyet	Spor yapıyor musunuz?			P
		Evet	Hayır	Toplam	
Anadolu Lisesi	N	49	24	73	,019
	Kız	% 67,1%	32,9%	100,0%	
	Toplam%	35,8%	17,5%	53,3%	
	N	53	11	64	
	Erkek	% 82,8%	17,2%	100,0%	
	Toplam %	38,7%	8,0%	46,7%	
İmam Hatip Lisesi	N	43	19	62	,030
	Kız	% 69,4%	30,6%	100,0%	
	Toplam%	28,3%	12,5%	40,8%	
	N	76	14	90	
	Erkek	% 84,4%	15,6%	100,0%	
	Toplam %	50,0%	9,2%	59,2%	
Kız Meslek Lisesi	N	147	26	173	
	Kız	% 85,0%	15,0%	100,0%	
	Toplam%	85,0%	15,0%	100,0%	
Meslek Lisesi	N	30	15	45	,000
	Kız	% 66,7%	33,3%	100,0%	
	Toplam%	21,0%	10,5%	31,5%	
	N	94	4	98	
	Erkek	% 95,9%	4,1%	100,0%	
	Toplam %	65,7%	2,8%	68,5%	
Toplam	N	269	84	353	,000
	Kız	% 76,2%	23,8%	100,0%	
	Toplam %	44,5%	13,9%	58,3%	
	N	223	29	252	
	Erkek	% 88,5%	11,5%	100,0%	
	Toplam %	36,9%	4,8%	41,7%	

Araştırmada öğrencilerin okul türlerine göre okuyan kız ve erkek öğrencilerin spor yapma durumuna bakıldığında $P < ,05$ anlamlılık düzeyinde, anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Kızlarda spor yapma oranının en yüksek olduğu okul türü Kız Meslek Lisesi (%85,0) erkeklerde spor yapma oranının en yüksek olduğu okul türü Meslek Liseleri(%95,9) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. Öğrenci Ailelerinin Spor Yapmalarını Desteklemesi ile Beden Eğitimi ve Spora Karşı Tutumları ile ilgili Bulgular

Aileniz Spor Yapmanızı Destekliyor mu?	N	\bar{X}	Ss	F	P	Fark
Hayır	39	90,5897	21,31310			
Kısmen	180	89,9611	18,67672	19,383	,003	3>1
Evet	386	99,0259	15,65984		,000	3>2
Toplam	605	95,7851	17,51660			

Ailelerin öğrencilerin spor yapmalarına destek olmasının Beden Eğitimi ve Spora Karşı Tutum ölçeğinden aldıkları toplam puanlar arasında $P < ,005$ anlamlılık düzeyinde, farklılık olduğu tespit edilmiştir. Destek olanların tutum düzeylerinin $(x=99,0259)$, destek olmayanların tutum düzeylerinden $(x=90,5897)$ ve kısmen destek olanların tutum düzeylerinden $(x=89,9611)$ yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Tablo 5. Öğrencilerin Yapmış Olduğu Branş Durumları ile Beden Eğitimi ve Spora Karşı Tutumları ile ilgili Bulgular

Hangi Branşta Spor Yapıyorsunuz?	N	\bar{X}	Ss	F	P	Fark
Futbol	178	99,6011	15,59202			
Basketbol	68	97,4412	14,23930			
Voleybol	104	96,9519	15,77043			
Hentbol	14	94,7857	19,60054			
Güreş	14	104,0000	14,69170	1,028	,411
Masa Tenisi	20	95,0000	14,69336			
Kayak	21	93,9524	16,17243			
Diğer	73	98,6301	16,85437			
Toplam	492	98,1585	15,73712			

Öğrencilerin yapmış olduğu branş ile Beden Eğitimi ve Spora Karşı Tutum ölçeğinden aldıkları toplam puanlar arasında $P < ,005$ anlamlılık düzeyinde, farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Yapmış Olduğu Branşı Seçme Durumları ile Beden Eğitimi ve Spora Karşı Tutumları ile ilgili Bulgular

Bu Branşı Seçme Nedeniniz Nedir?	N	\bar{X}	Ss	F	P	Fark
İlgi ve Beceri	400	99,1700	15,19221			
Aile	28	94,6071	17,61174			
Öğretmen	14	99,0714	17,04051	3,828	,002	1>4
Çevre	50	91,8000	17,24020			
Toplam	492	98,1585	15,73712			

Öğrencilerin yaptığı branşı seçme nedeni ile Beden Eğitimi ve Spora Karşı Tutum ölçeğinden aldıkları toplam puanlar arasında $P < ,005$ anlamlılık düzeyinde, farklılık olduğu tespit edilmiştir. İlgi ve beceri diyenlerin tutum düzeylerinin_($x=99,1700$), çevre diyenlerin tutum düzeylerinden_($x=91,800$) yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Tablo 7. Öğrencilerin Yapmış Olduğu Branşla İlgili Çevresinde Spor Tesisi Bulunma Durumları ile Beden Eğitimi ve Spora Karşı Tutumları ile ilgili Bulgular

Yapmış Olduğunuz Branşla İlgili Çevrenizde Tesis Bulunuyor Mu?	N	\bar{X}	Ss	F	P	Fark
Evet	296	99,7432	15,22737			
Hayır	196	95,7653	16,22458	2,763	,006	1>2

Öğrencilerin yaptığı branşla ilgili Çevresinde Tesis Bulunması ile Beden Eğitimi ve Spora Karşı Tutum ölçeğinden aldıkları toplam puanlar arasında $P < ,005$ anlamlılık düzeyinde, farklılık olduğu tespit edilmiştir. Tesis var diyenlerin tutum düzeylerinin_($x=99,7432$), tesis yok diyenlerin tutum düzeylerinden_($x=95,7653$) yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Tablo 8. Öğrencilerin Yapmış Olduğu Branş ile İlgili Tesis Kullanmalarına İzin Verme Durumları ile Beden Eğitimi ve Spora Karşı Tutumları ile ilgili Bulgular

Tesis Varsa Kullanmanıza İzin Veriliyor mu?	N	\bar{X}	Ss	F	P	Fark
Evet	242	99,4091	15,62588			
Hayır	135	96,1630	17,85815	1,876	,154	
Kısmen	115	97,8696	12,94219			
Toplam	492	98,1585	15,73712			

Tesis Kullanım İzni ile Beden Eğitimi ve Spora Karşı Tutum ölçeğinden aldıkları toplam puanlar arasında $P < ,05$ anlamlılık düzeyinde, farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 9. Öğrencilerin Yapmış Olduğu Branşla İlgili Okullarda Aktivite Yapma Durumları ile Beden Eğitimi ve Spora Karşı Tutumları ile ilgili Bulgular

Yapmış Olduğunuz Branşla İlgili Okulunuzda Aktiviteler Yapılıyor mu?	N	\bar{X}	Ss	F	P	Fark
Evet	285	100,0491	15,11171			
Hayır	125	95,1520	16,48707	5,075	,004	1>2
Kısmen	82	96,1707	15,93413		,048	1>3
Toplam	492	98,1585	15,73712			

Öğrencilerin yaptığı branşla ilgili Okullarda Aktivite Yapılması ile Beden Eğitimi ve Spora Karşı Tutum ölçeğinden aldıkları toplam puanlar arasında $P < ,005$ anlamlılık düzeyinde, farklılık olduğu tespit edilmiştir. Aktivite Yapılıyor diyenlerin tutum düzeylerinin $(x=100,0491)$, aktivite yapılmıyor diyenlerin tutum düzeylerinden $(x=95,1520)$ ve kısmen aktivite yapılıyor diyenlerin tutum düzeylerinden $(x=96,1770)$ yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Tablo 10. Öğrencilerin Yapmış Olduğu Branşla İlgili Çevresinde Spor Kulübü Bulunma Durumları ile Beden Eğitimi ve Spora Karşı Tutumları ile ilgili Bulgular

Yapmış olduğunuz sporla ilgili çevrenizde spor kulübü var mı?	N	\bar{X}	Ss	F	P	Fark
Evet	288	99,0486	15,52376			
Hayır	204	96,9020	15,98738	1,492	,136	

Öğrencilerin yaptığı branşla ilgili Çevresinde Spor Kulübü ile Beden Eğitimi ve Spora Karşı Tutum ölçeğinden aldıkları toplam puanlar arasında $P < ,005$ anlamlılık düzeyinde, farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 11. Öğrencilerin Yapmış Olduğu Branşla ilgili Okullarda ve Kulüplerde Lisanslı Spor Yapma Durumları ile Beden Eğitimi ve Spora Karşı Tutumları ile ilgili Bulgular

Okulda Lisanslı Olarak Spor Yapıyor musunuz?	N	\bar{X}	Ss	F	P	Fark
Evet	87	101,2529	15,51685			
Hayır	405	97,4938	15,72357	2,028	,043	1>2

Bir Spor Kulübünde Lisanslı Spor Yapıyor musunuz?	N	\bar{X}	Ss	F	P	Fark
Evet	130	99,9000	16,49517			
Hayır	362	97,5331	15,43139	1,473	,141	

Öğrencilerin yaptığı branşla ilgili Okullarda Lisanslı Spor Yapmalar ile Beden Eğitimi ve Spora Karşı Tutum ölçeğinden aldıkları toplam puanlar arasında $P < ,005$ anlamlılık düzeyinde, farklılık olduğu tespit edilmiştir. Okullarda lisanslı spor yapanların tutum düzeylerinin_(n=101,2529), okullarda lisanslı spor yapmayanların tutum düzeylerinden_(n=97,4938) yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Öğrencilerin yaptığı branşla ilgili Spor Kulübünde lisanslı spor yapma ile Beden Eğitimi ve Spora Karşı Tutum ölçeğinden aldıkları toplam puanlar arasında $P < ,005$ anlamlılık düzeyinde, farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Tartışma

Araştırmada elde verilerin literatür karşılaştırılması sonucunda; Araştırmamıza katılan kız ve erkek öğrencilerin spor yapma oranları okul türlerinde yüksek olduğu görülmüş,

erkeklerin tutumlarının kızların tutumlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Genel olarak araştırmamıza katılan tüm liselerde öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spora karşı tutumlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Lise öğrencileri üzerinde yapılmış başka bir çalışmada beden eğitimi ve spora karşı tutumda erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha yüksek tutuma sahip olduğunu görülmüştür (Ekici, Bayraktar ve Hacıcaferoğlu, 2011). Aynı şekilde spora katılımın beden eğitimi ve spora yönelik tutumları olumlu yönde etkilediği açıktır (İmamoğlu, 2011). Bu çalışmalar bizim yapmış olduğumuz çalışmayı destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin lise türlerine göre verdikleri cevaplar incelendiğinde Kız Meslek Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin tutumlarının diğer liselerde öğrenim gören öğrencilerin tutumlarından daha düşük olduğu görülmüştür. Erzurum ilinin kültürel yapısı göz önüne alındığında kızların erkeklere göre daha baskı altında büyüdükleri düşünüldüğünde bu farklılığın kültürel kaynaklı olduğu söylenebilir. Bu nedenle nüfusu tamamen kızlardan oluşan Kız meslek liselerinin oranının erkek oranının fazla bulunduğu diğer liselerden daha düşük olması beklenebilir. İstanbul ilinde yapılan bir araştırmada kız ve erkekler arasında spor yapma oranındaki farkların, araştırmanın yapıldığı ilin kültürel özelliklerine ve araştırmaya katılan lise türlerinin farklılıklarına göre değişkenlik gösterebildiğini söylenmiştir (Cimilli, 2017). Bu araştırma bizim çalışmamızı desteklemektedir

Bu araştırmaya katılan kız ve erkek öğrencilerin spor yapma oranları okul türlerine göre incelendiğinde Meslek Liselerinde öğrenim gören erkek öğrencilerin % 95,9 unun, İmam Hatip liselerinde öğrenim gören erkek öğrencilerinin % 84,4 inin, Anadolu Liselerinde öğrenim gören erkek öğrencilerinin % 82,8 inin evet cevabını verdiği, kız öğrenciler arasında Kız Meslek Liselerinde öğrenim gören kız öğrencilerin % 85 inin, İmam Hatip Liselerinde öğrenim gören kız öğrencilerin % 69,4 ünün Anadolu Liselerinde öğrenim gören okuyan kız öğrencilerin % 67,1 Meslek Liselerinde öğrenim gören kız öğrencilerin % 66,7 sinin evet cevabı verdiği görülmektedir. Bu oranlara bakıldığı zaman erkek nüfusunun ağırlıkta olduğu Meslek Liselerinde erkek katılım oranı en yüksekken kız katılım oranı en düşük çıktığı görülmekte, kızlarda ise en yüksek oranın ise öğrenci nüfusunun tamamen kız öğrencilerden oluşan Kız Meslek liselerinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar ışığında kız öğrencilerin spor yaparken erkek öğrencilerin ağırlıkta olduğu ortamlardan daha ziyade sadece kızların bulunduğu ortamlarda kendilerini daha rahat hissettikleri farklı bir bakışla kızların erkeklerin yanında daha az beden eğitimi ve spor yapmayı tercih ettiği sonucu çıkarılabilir. Ayrıca 9. Sınıfta okuyan öğrencilerin genel olarak ergenlik döneminde buldukları düşünüldüğünde karşı cins yanında kendini ifade ederken rahat olamadıkları, utangaç tavırlar içerisinde bulunmaları, birbirlerine karşı beğenme çabasına girerek hata yapmaktan kaçınmaları, her iki cinsinde birbirleri yanında spor

yapmalarına dolaylı olarak engel olabileceğini söylenebilir (Dikel, 2019). Kız ve erkek tutumlarındaki farklar iki nedene bağlanabilir. Birincisi cinsiyetler arasındaki biyolojik ve fizyolojik farklılıklar. kas gücündeki farklılıklar, beden yapısındaki farklılıklar, duygusal etkiler ve küçük yaşlardan itibaren uğraştıkları faaliyetler tutumlara etki edebilir. İkinci olarak da toplum kültür yapısının her iki cinsiyete kurdukları baskının sonucunda tutumlar değişiklik gösterebilir. Kızlar daha baskı altında eve yönelik büyütülürken erkekler daha dışa yönelik büyütülürler. Buda erkeklerin kızlara oranla daha aktif bir katılım sergilediğini gösterdiği (Kaya, 2011) ifade edilmiş olsa da araştırmamızda ailelerin spora karşı hem kız hem de erkek öğrencileri yüksek oranda destek verdikleri görülmüştür. Ayrıca destek alanların beden eğitimi ve spora karşı tutumlarının destek almayanların tutumlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Başka bir çalışmada bizim çalışmamızı destekler nitelikte ailesinden destek alan öğrencilerin beden eğitimi ve spora karşı tutumlarının daha yüksek olduğunu tespit etmiştir (İmamoğlu, 2011).

Araştırmaya katılan 4 farklı lise türündeki 605 öğrencinin spor yapıyor musunuz? Sorusuna 492 kişi evet 113 kişi hayır cevabını vermiştir. Evet cevabı verenler arasında en çok yaptıkları branşlara bakıldığı zaman 178 kişi futbol, 104 kişi voleybol, 68 kişi ile de basketbol olduğu görülmüştür. Yapılan branşların beden eğitimi ve spora karşı tutumları arasında anlamlı bir farklılık çıkmamıştır. Erzurum ilinde 546 kişi ile yapılan başka bir araştırmada spor yapıyor musunuz sorusuna 407 kişi evet 139 kişi hayır cevabını vermiştir. Ayrıca takım sporlarının bireysel sporlara göre daha fazla yapıldığı tespit edilmiştir (Aydemir, 2019). Branşları seçme nedenlerine bakıldığı zaman ise 400 kişinin ilgi ve yeteneklerine göre branş seçtiği görülmüştür. Ayrıca ilgi ve becerilerine göre branş seçenlerin tutumlarının çevre faktöründen dolayı branş seçenlerin tutumlarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Literatürde yer alan Külahçı'nın yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin en çok yapmış olduğu branşların %27,7 ile futbol, %23,6 ile voleybol ve %13,3 ile basketbol olduğu, bu branşları seçme nedeninin ise en çok %32,1 ile kişinin ilgi ve yeteneği olduğunu belirtmiştir (Külahçı, 2014). Bu yapılan çalışmada bizim yapmış olduğumuz çalışmayı destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan ve Spor yapıyor musunuz? Sorusuna evet cevabı veren 492 kişinin % 60,2 si ile 296 kişinin çevresinde yapmış olduğu branşla ilgili spor tesisinin bulunduğunu görülmüştür. %49,2'si ile 242 kişinin bu tesisleri kullanılmasına izin verilmediğini belirtmiştir. Çevresinde spor tesisi bulunanların tutumları, bulunmayanların tutumlarından yüksek çıkmıştır. Koparan ve Öztürk yapmış olduğu çalışmada spor yapmayı etkileyen faktörlerden biri olarak spor tesis alanların yetersizliği olarak belirtmiştir (Koparan ve Öztürk, 2002).

Araştırmaya katılan ve Spor yapıyor musunuz? Sorusuna evet cevabı veren 492 kişinin % 57,9 la 285 kişi yapmış olduğu branşla ilgili okullarında aktivite yapıldığını belirtmiştir.

Okulunda yapmış olduğu branşla ilgili aktivite yapanların tutumlarının aktivite yapılmayanların tutumlarına oranla daha yüksek çıktığı görülmüştür. Ayrıca % 58,5 ile 288 kişi yapmış olduğu branşla ilgili çevresinde bir spor kulübünün olduğunu belirtmiştir. Bu verilere bakıldığı zaman sporun, tesis sayısı, yapılan aktiviteler ve çevresinde bulunan kulüp sayısı doğrudan ilişkili olduğu söylenebilir. Spora karşı tutumu ve aktif olarak katılımı artırmanın yolunun öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini daha iyi keşfederek öğrencilerin daha fazla spora ilgi duymaları sağlanabilir. Ayrıca çocukların ilgi ve yetenekleri keşfetmek adına farklı spor dallarından aktiviteler yapılarak çocuğun farklı sporlara karşı ilgisi duyması da sağlanabilir. Öğrencilerin gerçekte neye ilgi ve yeteneğinin olduğunu keşfetmek adına farklı branşlarda ve farklı tarzda aktivite yapmak gerekmektedir. Yine çıkan sonuç doğrultusunda tesis sayısının artırmak ve tesisi kullanımına izin vermenin yanında kulüp sayısını artırmak da spor yapmayı destekleyebilir.

Araştırmaya katılan 605 kişiden 492 kişi spor yaptığını söylemiş olmasına karşın lisanslı olarak spor yapma oranlarına bakıldığında okullarda lisanlı olarak spor yapma oranı % 17,4 ile 86 kişi, kulüplerde lisanlı olarak spor yapma oranı % 26,4 ile 130 kişi olduğu görülmüştür. 2015 - 2016 eğitim öğretim yılında Türkiye genelinde bu oran % 10,9 olmuştur. Türkiye de öğrenci sayısına oranla spor yapan kişi sayısının %10 - 20 Aralığında olması öğrencilerin lisanslı olarak spor yapma oranının düşük olduğunu gösteriyor. Bu sonuçlara bakıldığı zaman Türkiye genelindeki ve Erzurum'daki oranlara da bakıldığı zaman bizim çalışmamızı destekler nitelikte olduğu söylenebilir (Erzurum GSİM, 2016). Spor yapan kişi sayısı fazla olmasına rağmen lisanslı spor yapan kişi sayısının oldukça düşük olduğu söylenebilir. Okullarda lisanlı olarak spor yapanların tutumlarının yapmayanlara oranla daha yüksek olduğu da tespit edilmiştir. Alparslan yapmış olduğu çalışmada lisanlı spor yapan öğrencilerin lisanssız öğrencilere göre beden eğitimi ve spora karşı tutumlarının daha yüksek bulmuştur (Alpaslan, 2008).

Sonuç ve Öneriler

Yapılan bu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

- Erkek öğrencilerin tutumlarının kız öğrencilerine oranla daha yüksek olduğu görülmüştür.
- Ailesinin spor yapmalarına destek verenlerin tutumlarının destek vermeyenlere oranla daha yüksek çıktığı görülmüştür.
- Kız Meslek liselerinde okuyan öğrencilerin diğer lise türlerinde okuyan öğrencilere göre tutumlarının düşük olduğu görülmüştür.
- Spor yapan öğrencilerin en çok futbol, voleybol ve basketbol branşını seçtiği ve bu branşları seçme nedeninde en çok ilgi ve yeteneklerin ön planda olduğu görülmüştür.

- Çevresinde tesis olanların beden eğitimin ve spora karşı tutumlarının olmayanların tutumlarına oranla daha yüksek olduğu görülmüştür.
- Okullunda yapmış olduğu branşla ilgili aktivite yapanların beden eğitimin ve spora karşı tutumlarının yapılmayanlara oranla daha yüksek olduğu görülmüştür.
- Lisanslaşma oranının spor yapma oranına göre oldukça düşük olduğu görülmüş olup lisanlı spor yapanların tutumlarının yapmayanlara oranla tutumlarının yüksek olduğu görülmüştür.

Bu sonuçlar doğrultusunda önerilerimiz şu şekilde olabilir;

- Okullarda beden eğitimi derslerinde kız ve erkek öğrenciler için uygun ortamlar hazırlanmaları beden eğitimi ve spora karşı tutumları geliştirilebilir.
- Kulüpleşme, tesisleşme, ve yapılan sportif aktivitelerin fazlalığı spor yapmayı doğrudan etkilediği görülmüştür. Bu sebeple bu üç faktörün artırılmaya çalışılmalıdır
- Lisanslaşma oranının düşük kalmasının sebepleri daha çok araştırılarak artırmak için çalışmalar yapılmalıdır. MEB ve GSGM iş birliği ile okul spor faaliyetlerine antrenör, tesis ve malzeme desteğinin sağlanması yapılan sportif faaliyetleri daha verimli hale getirebilir.
- Yapılan bu araştırma Erzurum ilini daha fazla kapsayacak şekilde daha farklı lise türleri de işin içine katılarak ve daha fazla sayıda öğrenciye ulaşılarak yapılabilir.

Investigation of Sports Participation and Attitudes of Students Studying in Different High Schools Toward Physical Education and Sports*

*Barbaros Dikel***

*Fatih Kıyıcı****

Introduction

This study aims to determine sports participation rates and to investigate the factors that will contribute to doing sports by measuring the attitudes of 9th grade students studying in different high school types in Erzurum toward physical education and sports and by determining the attitude differences between male and female students according to school types. Unlike similar studies, we examined the rates of doing sports by school type and determined students' licensed participation in sports.

Methodology

Demirhan and Altay (2001) distributed an information questionnaire soliciting school types, gender, family conditions, environmental conditions, and the reasons for participating in sports along with the 24-item **Physical Education Sports Attitude Scale** (12 positive and 12 negative items). This scale and survey were applied to 605 randomly selected 9th grade students (353 girls and 252 boys) studying in four different types of high schools (i.e., Imam-Khatib High Schools, Anatolian High School, Girls' Vocational High School, and Vocational High School) and eight schools in the central districts of Erzurum. The questionnaires were analyzed using SPSS 21.

* This study was produced from Barbaros Dikel's Master's thesis.

** Ministry of Education, Pasinler Anatolian Imam Khatip High School, Physical Education and Sports Teacher, b_dikel@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-8113-6978

*** Prof. Dr., Ataturk University, Faculty of Sports Science, fkuyici@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1982-3894

Findings and Results

The students participating in our study had generally positive attitudes toward physical education and sports. Male students had more positive attitudes female students. Ekici et al. (2011) conducted with high school students, male students had more positive attitudes toward physical education and sports than female students.

When students' answers were examined by high school type, we found the attitudes of the students attending Girls' Vocational High Schools to be more negative than those of students attending other high schools. We examined **the male–female participation rate in sports** by school type. Accordingly, 95.9% of male students in Vocational High Schools, 84.4% in Imam-Khatib High Schools, and 82.8% in Anatolian High Schools responded that they played sports. For female students, however, 85% attending Girls' Vocational High Schools, 69.4% in Imam-Khatib High Schools, 67.1% in Anatolian High Schools, and 66.7% in Vocational High Schools responded that they played sports. Accordingly, male participation is the highest in Vocational High Schools whereas female participation is the lowest in this same school type. The highest female participation rate was in Girls' Vocational High Schools.

Differences in attitudes by gender might be explained by two reasons. Firstly, biological, physical and physiological differences between genders, emotional effects, and the activities in which they have participated from an early age can influence attitudes. Secondly, social norms and pressure may cause there to be differences in attitudes by gender.

Our findings show that families provide high support to both genders in the field of sports. In addition, those who receive support toward physical education and sports have more positive attitudes than those who do not. Of the total 605 participant students, 492 answered that they participated in sports whereas 113 responded that they did not. Among those who answered in the affirmative, 178 people favored soccer, 104 people favored volleyball, and 68 people favored basketball. There is no significant difference in the attitudes of the sport branches to physical education and sports. Kùlahcı (2014) found that of the participants in his study, 24.7% favored soccer, 23.6% favored volleyball, and 13.3% favored basketball. The same study found that the reason for choosing these branches was interest and ability of the person with 32.1% (Kùlahcı, 2014). These results support our study. Of the 492 people who were reported themselves as participating in sports:

- 60.2% (296 people) have stated that there are sports facilities related to their branch and 49.2% (242 people) stated that they are not allowed to use these facilities. The attitudes of those with a sports facility around them were more positive than that of those who did not.

- 57.9% (285 people) have stated that they participated in their favored sport in their schools. The attitudes of those who do activities related to the sport branch they do in their school are higher than those who do not do such activity.
- In addition, 58.5% (288 people) stated that there is a sports club related to their branch.

Regarding licensed sports rates 17.4% (86 people) were registered in schools and 26.4% (130 people) were registered in clubs. In the 2015–2016 academic year, this ratio was 10.9% across Turkey (Erzurum GSİM, 2016). The attitudes of those who did sports in schools were found to be more positive than those who did not. The study found that students doing licensed sports had more positive attitudes toward physical education and sports than unlicensed students (Alpaslan, 2008).

Recommendations

The number of facilities, clubs, and activities should be enhanced to increase the attitudes of both male and female students toward physical education and sports and to increase the number of licensed athletes. In addition, preparing appropriate environments for students to discover and hone their interests and abilities correctly can improve their attitude toward physical education and sports.

Kaynakça/References

- Açak M. (2006). *Beden Eğitimi retmeni El Kitabı*, s. 15-18, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- Alpaslan AH. (2012). *Ergen Ruh Sağlığı ve Spor*, *Kocatepe Tıp Dergisi* 13: 181-185. Alpaslan S. (2008).
- Ortaretim rencilerinin Beden Eğitimi retmenlerinin Sergilediği retim Davranışlarına Karşı Algıları ve rencilerin Bu Derse Karşı Geliştirdikleri Tutumları. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bolu.
- Aydemir F. (2019). *Lise rencilerinin Algıladıkları Akran Destek Düzeylerinin Spor Yapma Alışkanlıkları ve Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Cimilli V. (2017). *Spor lisesi rencilerinde bedensel / kinestetik zekâ ile beden eğitimi dersine yönelik tutum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: İstanbul rneği*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demirhan G. ve Altay F. (2001). *Lise birinci sınıf rencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları leği II*. *Spor Bilimleri Dergisi*, 10 (2) 9- 20.
- Dikel B. (2019). *Erzurum İlinde Farklı Tür Liselerde Okuyan 9. Sınıf rencilerinin Spora Bakış Aıplarının Karşılaştırılması ve Spor Yapıp Yapmama Nedenlerinin Araştırılması*, Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Ekici S. Bayraktar A. Hacıcaferoğlu B. (2011). *Lise rencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutumlarının Değerlendirilmesi*, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 829-839.

- Eroğlu B. (2011). Öğretmenlik Uygulamasının Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Mesleki Yeterlilik ve Mesleğe Yönelik Tutumları Üzerine Etkileri. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erzurum Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü (2016). Bilgi Doküman Sistemi.
- Güllü M, Güçlü M. (2016). Ortaöğretim Öğrencileri için Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Geliştirmesi, Niğde üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3(2).
- Heidemann M, Mølgaard C, Husby S, Schou AJ, Klakk H, Møller NC, Holst R, Wedderkopp N. (2013). The Intensity of Physical Activity Influences Bone Mineral Accrual in Childhood: The Childhood Health, Activity and Motor 67 Performance School (the CHAMPS) Study. Denmark, BMC Pediatrics, 13(32), 1- 9.
- İmamoğlu C. (2011). Aktif Olarak Spor Yapan ve Yapmayan Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Karşı Tutumlarının Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İmamoğlu FA. (1989). Yüksek Öğretim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Faaliyetlerinin Yönetimi ve Etkinliği. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kaya A. (2011). Eğitim Psikolojisi. 6. Baskı, Ankara, Pegem Akademi.
- Koparan Ş. ve Öztürk F. (2002). Uludağ Üniversitesi personelinin Üniversite Sportif Olanaklarından Yararlanma Düzeyleri. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15:1.
- Külahcı B. (2014). Lise Öğrencilerinin Sosyalleşmesinde Beden Eğitimi ve Spor Aktivitelerinin Etkisi, Muğla Sıtkı Koçman, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi Muğla.